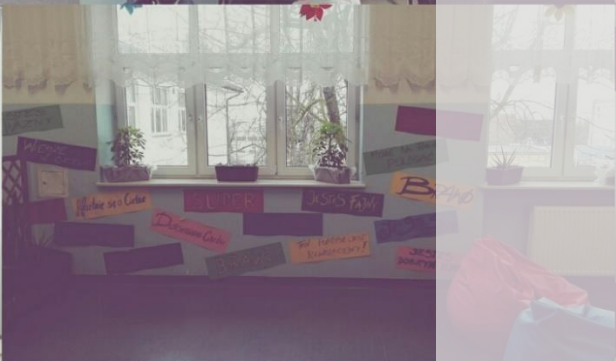

dobre praktyki współdecydowania o przestrzeni szkolnej

dobre praktyki współdecydowania o przestrzeni szkolnej

Fundacja Civis Polonus,
Warszawa 2017

Opracowanie: Paulina Kowalczyk

Publikacja powstała w ramach projektu Rozprzestrzeń Szkołę współfinansowanego ze środków publicznych przez ms.t Warszawa

Projekt współfinansuje m.st. Warszawa

Spis treści

I. Wstęp	4
II. O projekcie Rozprzestrzeń Szkołę	5
III. Droga uczestnika/uczestniczki w projekcie	6
IV. Lokaj ma strefę relaksu	7
V. Aula Czekoladowa	9
VI. Wiemy, czego chcemy	11
VII. Kącik ucznia	13
VIII. Cichy kąt dla zaczytanych	15
IX. By było jak w domu	17
X. Strefa ucznia	19
XI. Przyszłość przestrzeni szkolnej	21

Wstęp

Co to znaczy, że przestrzeń jest źle lub dobrze urządzona? To przede wszystkim taka przestrzeń, która odpowiada lub też nie na potrzeby jej użytkowników i użytkowniczek. Przestrzeń dostosowana do różnorodnych potrzeb znacząco wpływa na samopoczucie i zachowanie człowieka. Może odprężyć, dodawać odwagi, wspomagać koncentrację, ale także niwelować niechciane zachowania takie jak wandalizm, czy przemoc. Pod tym względem szczególną uwagę należy zwrócić na przestrzeń szkolną. Uczniowie i uczennice w szkole spędzają średnio połowę swojego codziennego czasu. Wokół szkoły toczy się także ich życie towarzyskie. To w szkole nabywają większość kompetencji niezbędnych do dorosłego życia. Nie ma wątpliwości, że szkoła jest ważna w życiu młodych ludzi. Włączenie młodych ludzi w tworzenie przestrzeni szkolnej wydaje się czymś naturalnym. Niestety, często, ani sami uczniowie, ani nauczyciele i dyrekcja nie doceniają wagi przestrzeni i jej wpływu na proces uczenia się. Ciągły hałas, brak miejsc do siedzenia podczas przerw, brak stref do odpoczynku, jaskrawe elewacje, zepsute zamki w toaletach, czy ławki ustawione w taki sposób, że uczniowie i uczennice siedzą do siebie zwróceniem plecami – to wszystko często nieodłączne elementy szkolnej rzeczywistości. To rzeczywistość czasem trudna do zauważenia przez osoby, które o niej decydują, czyli dyrektorów i dyrektorki szkół. W każdej szkole funkcjonuje jednak samorząd uczniowski, którego jednym z zadań powinno być właśnie dbanie o komfort uczenia się. Razem z członkami i członkiniami 62 warszawskich samorządów szkolnych podjęliśmy próbę zdiagnozowania potrzeb dotyczących przestrzeni osób przebywających w szkole oraz odpowiedzi na nie.

W większości przypadków proces rozpoczął się od szczerzej rozmowy z dyrektorem/dyrektorką szkoły oraz gronem pedagogicznym, następnie z uczniami i uczennicami. Okazało się, że w większości potrzeby użytkowników i użytkowniczek przestrzeni szkolnej są podobne, pomimo różnych gustów, zainteresowań i charakterów. Po nazwaniu potrzeb i problemów dotyczących przestrzeni, było jasne, że determinacja uczniów i uczennic do zmiany jest tak duża, iż nie sposób ją zatrzymać. Zdobycie środków finansowych na zmianę i pokonanie trudności w realizacji projektów, z taką motywacją do pracy, nie były wielką przeszkodą. W tej publikacji przedstawiamy efekty pracy 7 samorządów uczniowskich, których członkinie i członkowie nie zatrzymali się w dążeniu do celu i sami od początku do końca urządzili swoją przestrzeń szkolną. Chcemy, aby te przykłady stały się inspiracją dla czytelników i czytelniczek niniejszego tekstu do wdrażania zmian w swoim środowisku. W tym celu opisaliśmy również drogę każdego uczestnika/uczestniczki projektu, jako pewien schemat, którym mogą posłużyć się inicjatorzy i inicjatorki zmian w szkołach. Podczas realizacji projektu pracowaliśmy m.in. z architektkami i architektami oraz trenerkami i trenerami młodzieżowymi. Wielokrotnie rozmawialiśmy o tym, co jest ważne dla przyszłości przestrzeni szkolnej. Zapytaliśmy o to również członków i członkinie społeczności szkolnej podczas spotkań wspierających zmianę w szkołach. W przedostatniej części tego opracowania znajdziecie Państwo podsumowanie naszych rozważań.

O projekcie Rozprzestrzeń Szkołę

Rozprzestrzeń Szkołę to projekt realizowany przez Fundację Civis Polonus od sierpnia 2015 roku. W ramach projektu w 62 szkołach (gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych) z 12 dzielnic Warszawy uczniowie i uczennice przeprowadzili proces od diagnozy do rozwiązania problemu dotyczącego przestrzeni szkolnej. Diagnoza była ważnym elementem procesu pracy nad zmianą przestrzeni szkolnej. To właśnie na tym etapie wyartykułowane zostały potrzeby, do których później dopasowano rozwiązania architektoniczne. Celem projektu jest umożliwienie młodym ludziom wpływu na wygląd i funkcjonalność przestrzeni szkolnej, tak by była ona dostosowana do ich potrzeb. W kilkudziesięciu szkołach udało się doprowadzić do realnej zmiany tej przestrzeni, dzięki zaangażowaniu młodzieży i wsparciu różnych osób dorosłych. W trakcie realizacji projektu szukaliśmy odpowiedzi na kilka kluczowych pytań: Czy sposób zagospodarowania przestrzeni w szkole odpowiada na potrzeby uczniów i uczennic? Jak wykorzystać przestrzeń, aby służyła współpracy i swobodnej dyskusji? Czy w szkołach istnieją miejsca do wspólnego działania? Kto decyduje o kształcie przestrzeni szkolnej? Zorganizowaliśmy dwa cykle warsztatów: dotyczących analizy przestrzeni szkolnej, prostego projektowania przestrzeni oraz pozyskiwania środków finansowych na realizację własnych projektów. W 11 dzielnicach odbyły się debaty na temat jakości przestrzeni szkół

W trakcie realizacji projektu okazało się, że:

- zagospodarowanie przestrzeni w większości szkół nie odpowiada potrzebom jej użytkowników/użytkowniczek
- przestrzeń szkolna nie sprzyja dyskusji i współpracy
- w szkołach brakuje stref do wypoczynku i relaksu, które z punktu widzenia uczniów i uczennic są niezbędne do podniesienia jakości życia szkole
- przestrzeni szkolnej decydują głównie dyrektorzy/dyrektorki szkół, bez wcześniejszych konsultacji z młodzieżą

DROGA UCZESTNIKA/UCZESTNICZKI PROJEKCIE

DIAGNOZOWANIE

1

podczas warsztatu uczestnicy i uczestniczki projektu zostali przygotowani do przeprowadzenia analizy jakości przestrzeni w swoich szkołach. Następnie, wyposażeni w takie narzędzia jak ankiety i instrukcje do przeprowadzenia debat rozpoznali potrzeby dotyczące przestrzeni w swoich szkołach.

ZDOBYWANIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH

4

podczas ostatniego warsztatu pokazaliśmy młodym ludziom możliwości pozyskania finansowania na swoje projekty m.in. program Aktywna Warszawska Młodzież.

DEBATOWANIE

2

w każdej dzielnicy i szkole biorącej udział w projekcie odbyły się debaty (lub zostały przeprowadzone ankiety) na temat jakości przestrzeni szkolnej.

ZMIENIANIE SZKOLNEJ RZECZYWISTOŚCI

5

towarzyszyliśmy uczestnikom i uczestniczkom projektu w przeprowadzeniu zmiany organizując m.in. spotkania wspierające. Podczas spotkań rozwiązywaliśmy bieżące problemy, dawaliśmy wskazówki na przyszłość i ewaluowaliśmy dotychczasowy proces.

PROJEKTOWANIE

3

zaprosiliśmy architektów do podzielenia się swoją wiedzą na temat projektowania szkół. Architekci pokazali uczestnikom i uczestniczkom projektu w jaki sposób, niewielkim kosztem przeprowadzić zmiany w szkole m.in. jakich użyć materiałów i jak sprawić, by nowa przestrzeń była bezpieczna i funkcjonalna.

Lokaj ma strefę relaksu

---

realizacja: gimnazjum z oddziałami integracyjnymi nr 95, Ursynów

W trakcie diagnozy prowadzonej przez uczniów i uczennice okazało się, że największą potrzebą dotyczącą przestrzeni jest **brak miejsc do spędzania wolnego czasu**. Do tego kolorystyka ścian nie sprzyja skupieniu, ani odpoczynkowi podczas przerw. Duża szkoła zlokalizowana na Ursynowie miała jednak swój potencjał – niezagospodarowane wnęki na piętrach. To właśnie jedną z nich postanowiono wyremontować, nie tylko by stworzyć przyjazne miejsce do odpoczynku, ale również pokazać, jak szkoła wyglądałaby, gdyby projektowali ją jej użytkownicy i użytkowniczki.

Wnęka szkolna, w której wiało pustką. Obdrapane ściany, każdy ich fragment pokryty innym odcieniem zieleni (doraźne remonty mają swoje uroki), brak odpowiednich i w odpowiedniej ilości miejsc do odpoczynku. Miejsce nudne i nijakie, jakich wiele w polskich szkołach.

Do pomocy zaangażowano rodziców oraz nauczycieli i nauczycielkę. Wspólnymi siłami został wykonany remont od zagruntowania ścian, poprzez malowanie i tynkowanie, aż do zaprojektowania i wykonania mebli, aż po całkowitą aranżację przestrzeni.

Projekt stał się inspiracją dla innych uczniów i uczennic do wprowadzania kolejnych zmian. Nieoczekiwanie wnęka stała się również miejscem prowadzenia zajęć lekcyjnych w zupełnie innej formie, niż dotychczas. Realizatorzy i realizatorki projektu zauważyli, że w szkole wzrosło poczucie współodpowiedzialności za przestrzeń – to, co zostało stworzone dzięki wysiłkowi uczniów i uczennic jest bardziej szanowane przez ich kolegów i koleżanki.

Lokaj ma strefę relaksu

---

realizacja: gimnazjum z oddziałami integracyjnymi nr 95, Ursynów

Realizatorzy i realizatorki projektu na pytanie, dlaczego im się udało odpowiadają, że przede wszystkim **motorem napędowym działania była potrzeba zmiany**. Ponadto liczy się również dobra organizacja pracy, komunikacja w grupie, systematyczność, konsekwencja i wsparcie ze strony społeczności szkolnej oraz...finanse, które zdobyli m.in. dzięki programowi Aktywna Warszawska Młodzież.

Czy jest coś co dziś zrobiliby inaczej? Na początku rozdzieliliby zadania w grupie zgodnie z zainteresowaniami jej członków i członkiń i utworzyli zespoły zadaniowe. Zaplanowaliby również nieco inaczej zakup materiałów, aby nie tracić czasu na kilkukrotne odwiedzanie sklepów.

Rady uczestników, dla osób, które chciałyby podjąć wyzwanie stworzenia podobnej przestrzeni: zbierzcie grupę ludzi chętną do zmian, skonsultujcie swoje plany z opinią członków społeczności szkolnej, ustalcie dokładny plan działania i zabezpieczcie środki na jego wykonanie. Ważne jest również znalezienie odpowiedniego opiekuna projektu oraz dokonanie podziału prac. Nie można zapomnieć o odpowiedzialności za powierzone zadania i solidarności z grupą projektową.

Koszt: ok. 5500 zł

Finansowanie: program Aktywna Warszawska Młodzież, fundusz Rady Rodziców

Aula Czekoladowa

---

realizacja: Zespół Szkół Licealnych i Technicznych nr 1, Mokotów

Grupa uczniów i uczennic ZSLiT zauważyła, że społeczność szkolna podczas przerw między lekcjami skupia się głównie na piętrze, obok bufetu. Naprzeciwko bufetu znajdowała się pusta przestrzeń służąca czasami za aulę. Uczniowie i uczennice postanowili nadać auli nowego charakteru i...samodzielnie przeprowadzili remont.

Było to miejsce nieodpowiednio zagospodarowane lecz z dużym potencjałem [...]Zmieniliśmy praktycznie wszystko oprócz podłogi i części tynków.

Grupa pracowała głównie podczas ferii zimowych. Zmianie uległ nie tylko wygląd ścian, ale także całe oświetlenie. Trafionym pomysłem okazało się odkrycie zabytkowej cegły na ścianie, która nadała auli charakteru. Dostawiono również stoliki, krzesła oraz siedzenia zrobione ze skrzynek po jabłkach. Ściany zostały pomalowane na nowo.

Kiedyś miejsce kompletnie niedocenione, dziś tętni życiem. Aula służy zarówno uczniom, jak i nauczycielom. Odbywają się w niej zajęcia lekcyjne, jak sami uczniowie podkreślają, „w sympatycznej atmosferze”. Osoby czekające na kolejną lekcję nie muszą siedzieć na podłodze, a entuzjaści kółek zainteresowań mają się gdzie spotkać po lekcjach. Uczestnikom i uczestniczkom projektu udało się odpowiedzieć na potrzebę [utworzenia miejsc do spędzania wolnego czasu w szkole](#).

Aula Czekoladowa

---

realizacja: Zespół Szkół Licealnych i Technicznych nr 1, Mokotów

Realizatorzy i realizatorki projektu źródła swojego sukcesu upatrują przede wszystkim w [ogromnej chęci zmiany](#), ale również wsparciu dyrekcji szkoły oraz nauczycielki, która wspierała projekt od początku. Ważne okazało się wsparcie finansowe – granty w ramach programu Aktywna Warszawska Młodzież. Nic nie odbyłoby się jednak bez osobistego zaangażowania uczniów i uczennic, którzy zdecydowali się poświęcić swój wolny czas na stworzenie własnej przestrzeni, która pozostanie w szkole na lata. To nie koniec działań grupy projektowej w szkole. W planach jest jeszcze przekształcenie kolejnej auli na salę do różnego rodzaju gier.

Koszt: ok. 7000 zł

Finansowanie: Aktywna Warszawska Młodzież

Wiemy, czego chcemy

---

realizacja: gimnazjum z oddziałami integracyjnymi nr 31, Praga Północ

Uczniowie i uczennice gimnazjum nr 31 odkryli potencjał, który drzemał w szkolnych korytarzach! Wystarczyło kilka spacerów po szkole, aby zauważyć, że korytarze są co prawda szerokie, ale puste i smutne, a każde piętro wygląda podobnie. Grupa uczniów i uczennic wpadła na pomysł, aby **spersonalizować** nieco **szkołę**. Uczniowie i uczennice otrzymali zgodę dyrekcji, aby pomalować filary. Ustalono zasady, które powinny spełniać rysunki oraz wybrano osoby, które chciałyby je wykonać. Dodatkowo wprowadzono na korytarze trochę rozrywki, a mianowicie na jednym z nich pojawił się stół do tenisa.

Realizatorzy i realizatorki projektu udowodnili, że szkoła nie musi wyglądać nudno i smutnie. Dzięki rysunkom każde piętro nabrało swojego charakteru, a wchodzenie po schodach stało się nieco przyjemniejsze. Uczniowie i uczennice zyskali **przestrzeń ekspresji** tylko dla siebie. Przerwy natomiast zmieniły się w prawdziwe tenisowe rozrywki, ściągające wielu kibiców.

Sami uczniowie twierdzą, że przyczyny ich sukcesu to przede wszystkim „chęć zmiany przestrzeni wokół siebie i częste rozmowy na poważne tematy – debaty szkolne”. Do tego cenny okazał się sprawnie działający samorząd uczniowski oraz ogromna motywacja do działania. Wyzwaniem było pozyskanie środków, ale udało się to dzięki zbiórkom makulatury i pomocy dyrekcji szkoły.

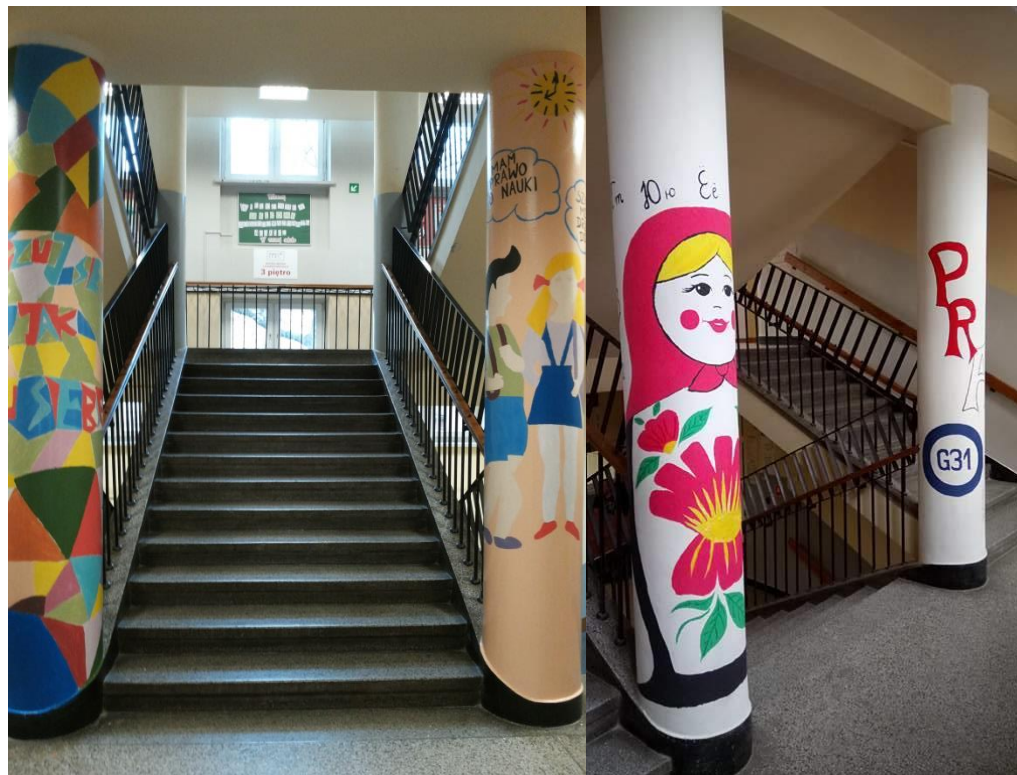
Koszt remontu filarów: ok. 1000 zł

Finansowanie: fundusze klasowe (remont filarów), Fundacja Legii (stół do tenisa)

Wiemy, czego chcemy

realizacja: gimnazjum z oddziałami integracyjnymi nr 31, Praga Północ

Kącik ucznia

---

realizacja: zespół szkół nr 23, Śródmieście

Dyrekcja szkoły przygotowując się do remontu postanowiła skonsultować pewne decyzje z uczniami i uczennicami. W trakcie rozmów okazało się, że uczniowie i uczennice potrzebują przestrzeni, gdzie będą [spędzać wolny czas w szkole](#). Wspólnie postanowiono, że w pierwszej kolejności zostanie wyremontowany partner szkoły. Wizja utworzenia tam kącika ucznia spodobała się społeczności szkolnej. Miejsce miało być funkcjonalne, a więc służyć nie tylko do rozrywki i odpoczynku, ale również do aktywności, w tym przypadku obywatelskiej. W sali cyklicznie będą się odbywać debaty szkolne. Rozmawiano już m.in. o wpływie ludzi na środowisko naturalne. Kącik to także miejsce integracji społeczności szkolnej – odbywają się tam maratony gier planszowych.

Projekt ten jest przede wszystkim stworzony po to aby rano każdemu z nas uczniów choć trochę lepiej się wstawiało i choć trochę chętniej szło do szkoły.

Warto wspomnieć, że przestrzeń została zaprojektowana i urządzona w całości przez grupę uczniów i uczennic, którzy zdobyli finansowanie w ramach programu Aktywna Warszawska Młodzież.

Realizatorzy i realizatorki projektu uważają, że osiągnęli [sukces dzięki dialogowi](#) – porozumieniu z dyrekcją szkoły i dobrą argumentacją swoich pomysłów. Nieoceniona okazała się również wytrwałość, a nic nie odbyłoby się bez ogromnej chęci do zmiany.

[Koszt wyposażenia kącika](#): ok. 3500 zł

[Finansowanie](#): program Aktywna Warszawska Młodzież

Kącik ucznia

---

realizacja: zespół szkół nr 23, Śródmieście

Cichy kąt dla zaczytanych

realizacja: gimnazjum nr 86, Bemowo

Uczniowie i uczennice gimnazjum nr 86 zauważyli, że ich rówieśnicy i rówieśniczki w szkole **potrzebują przede wszystkim...ciszy**. Powstał pomysł utworzenia strefy, gdzie będzie można odpocząć od szkolnego zgiełku. Ponadto realizatorki projektu zauważyły, że ich koledzy i koleżanki chętnie czytają, ale niestety, w szkole brakuje odpowiednich do tego miejsc. Dwie idee połączyły się w całość i powstał cichy kąt dla zaczytanych. Każdy może przynieść tam książkę i wymienić na inną, warunkiem jest zwrot pożyczonej lektury, tak by wszyscy mogli z niej skorzystać. W kąciaku odbywa się także czytanie dla najmłodszych. Całość została przyozdobiona własnoręcznie zrobionymi plakatami zachęcającymi do czytania. Dzięki pomysłowi i dobrej diagnozie potrzeb powstało miejsce w stu procentach przyjazne uczniom i uczennicom. W szkole wzrósł poziom czytelnictwa.

Utworzenie kąciaka było tylko jednym z pomysłów na poprawę jakości życia szkolnego. W trakcie diagnozy okazało się, że w szkole **brakuje miejsc do siedzenia** na korytarzach, na których niedługo po tym pojawiły się kanapy.

Realizatorki projektu podkreślają, że ważne jest, aby słuchać swoich rówieśników i spełniać przede wszystkim ich potrzeby. Dużym czynnikiem sukcesu jest zaangażowanie do projektu nauczycieli i osób, które nie były od początku częścią grupy projektowej, chociażby po to, aby uzyskać ich wsparcie i pokazać innym, że konsekwencja w dążeniu do celu się opłaca.

Koszt: ok. 3000 zł

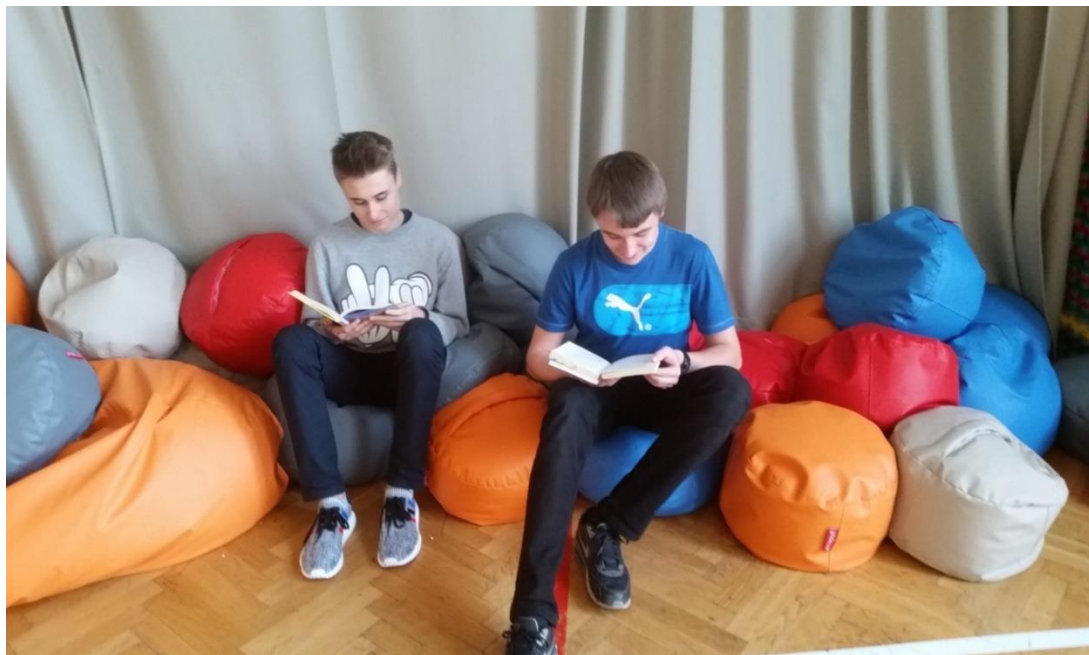
Finansowanie: program Aktywna Warszawska Młodzież

Cichy kąt dla zaczytanych

---

realizacja: gimnazjum nr 86, Bemowo

By było jak w domu

---

realizacja: gimnazjum z oddziałami integracyjnymi nr 114, Włochy

Gimnazjum nr 114 należące do Zespołu Szkół nr 126 to jak sami uczniowie stwierdzili szkoła z potencjałem. Korytarze były jasne i przestronne, ale puste, brakowało miejsc do siedzenia. Ponadto uczniowie borykają się z problemem hałasu w szkole. Grupa uczniów i uczennic przeprowadziła ankietę, z których odpowiedzi jasno wynikało, że **zagospodarowanie korytarzy** jest pierwszą potrzebą społeczności szkolnej. Grupa uczniów i uczennic zajęła się wykonaniem miękkich siedzisk na ławki oraz wyborem puf, które stanęły na korytarzach. Dodano również trochę zieleni, na ścianach zawisły hasła wspierające i motywujące uczniów i uczennice wykonane przez ich rówieśników i rówieśniczki. Część mebli zmieniła swoje użytkowanie np. stół kawowy stał się również planszą do gry w chińczyka.

Realizatorzy i realizatorki projektu dostrzegli **różnorodność potrzeb społeczności szkolnej**. Chcąc sprawić, by każdy czuł się w szkole dobrze utworzono trzy strefy znajdujące się w różnych częściach szkoły: rekreacyjną, relaksacyjną i kącik cichej nauki.

Dzięki projektowi szkoła nie tylko stała się bardziej przytulna, ale również poprawił się jej wizerunek w oczach uczniów i uczennic.

„Uczniowie są szczęśliwsi i lepiej postrzegają swoją szkołę, czują się za nią odpowiedzialni”

By było jak w domu

---

realizacja: gimnazjum z oddziałami integracyjnymi nr 114, Włochy

Według członków i członkiń grupy projektowej dużą wartością dodaną projektu jest przede wszystkim **wzrost poczucia sprawczości** wśród nich samych.

„Uwierzyliśmy w to, że damy radę coś zmienić”

Na pytanie dlaczego im się udało odpowiadają, że przede wszystkim uwierzyli w siebie, a pomogła im chęć zmiany. Nic jednak nie odbyłoby się bez wsparcia dyrekcji, nauczycieli i innych uczniów. Motywacją była możliwość stopniowego sprawdzania efektów swojej pracy.

Rady uczestników, dla osób, które chciałyby podjąć wyzwanie stworzenia podobnej przestrzeni: wystarczy niewielka grupa uczniów, by rozpocząć zmiany, warto zaangażować w działanie nauczycieli, zawsze warto pytać uczniów, czego oczekują i jakie są ich potrzeby, warto zaczynać nawet od drobnych zmian, ważny jest harmonogram prac, najważniejsze to nie zniechęcać się nawet, jeśli nie wszystko idzie po naszej myśli.

Koszt: ok. 3500 zł

Finansowanie: program Aktywna Warszawska Młodzież

Strefa ucznia

---

realizacja: gimnazjum z oddziałami dwujęzycznymi nr 83, Bemowo

Uczennice gimnazjum zainspirowane podczas warsztatu postanowiły utworzyć w swojej szkole więcej miejsc do siedzenia podczas przerw. Przed przystąpieniem do projektu skonsultowały swój pomysł z uczniami i uczennicami podczas spaceru badawczego i za pomocą ankiety. Dzięki temu realizatorki zdobyły pewność, że ich projekt odpowie na prawdziwe potrzeby użytkowników i użytkowniczek przestrzeni szkolnej. Argumentem za przeprowadzeniem zmiany był jej pozytywny wpływ na jakość życia całej społeczności szkolnej. Do tej pory uczniowie i uczennice najczęściej siedzieli na podłodze lub stali podczas przerw. Do pomysłu udało się również przekonać dyrektora szkoły. Utworzono dwie strefy, które uroczyście otwarto w 2017 roku.

Realizatorki projektu podkreślają, że pomimo początkowych trudności ze sfinansowaniem projektu, nie poddały się i dzięki temu dało im się osiągnąć sukces. Dzięki ich wysiłkowi szkolne korytarze zapełniły się kolorowymi pufami.

„W naszej szkole zachodzi wiele zmian, dzięki którym uczniowie mogą tutaj miło spędzać czas. Jak widać przy pomocy zgranej i kreatywnej ekipy można wiele zrealizować. Choć wymagało to wiele pracy i wysiłku po pewnym czasie udało się!”

Koszt: ok. 1400 zł

Finansowanie: środki własne szkoły

Strefa ucznia

---

realizacja: gimnazjum z oddziałami dwujęzycznymi nr 83, Bemowo

Przyszłość przestrzeni szkolnej

Z realizacji projektu wynika, że główna potrzeba młodych ludzi związana z przestrzenią szkolną odnosi się do spędzenia wolnego czasu w szkole. W trosce o komfort przerw i tzw. okienek uczennice i uczniowie tworzyli przestrzenie relaksu, wyciszenia, spokojnej nauki itp. W trakcie diagnozy zauważono, że [przestrzeń powinna odpowiadać na różne potrzeby jej użytkowników i użytkowniczek](#), stąd pomysł wydzielenia stref. Wynik diagnozy w wielu przypadkach odbiegał od stereotypowego postrzegania szkoły – jako miejsca nieustannej aktywności, również fizycznej. Warto więc konsultować z młodymi ludźmi różne wizje spojrzenia na szkołę, by zobaczyć ją z innej perspektywy. W 7 przypadkach wymienionych w tej publikacji spełnienie potrzeb znacząco przyczyniło się do przekonania, że młodzi ludzie mogą mieć wpływ na otaczającą ich rzeczywistość. Dzięki zmianom w szkołach nie tylko podniosła się jakość przestrzeni szkolnej, ale także wzmocniona została [samorządność](#). We wszystkich przypadkach to uczniowie i uczennice zainicjowali działania i ze wsparciem nauczycieli oraz nauczycielek przeszli od procesu diagnozy do zmiany. Procesu pełnego dyskusji, która z kolei wymagała przygotowania odpowiednich argumentów. Uczestnicy i uczestniczki tego procesu zdobyli umiejętność analizy otaczającej ich rzeczywistości oraz przekonali się, jak ważne są [konsultacje](#). Wyzwaniem i dla większości osób nowym doświadczeniem była praca metodą projektową, z elementami zarządzania realnym budżetem. Można dostrzec tutaj rozwój kolejnej, ważnej umiejętności – [przedsiębiorczości](#). Współdecydowanie o przestrzeni szkolnej to również uczenie się, jak być aktywnym/aktywną obywatelem/obywatelką. Wierzymy, że w przypadku uczestników i uczestniczek projektu będzie to początek ich aktywności społecznej i obywatelskiej.

Przyszłość przestrzeni szkolnej to przede wszystkim [konsultacje i świadomie przeprowadzony proces współdecydowania](#). Na poziomie architektury szkoła przyszłości to szkoła, która odpowiada na wyzwania współczesności, a więc przestrzeń powinna sprzyjać swobodnej komunikacji, współpracy, stwarzać okazje do bycia razem, wspierać samodzielne rozwiązywanie problemów., inspirować do podejmowania dyskusji. Szkoła przyszłości to także [szkoła estetyczna](#), umiejętnie skomponowana z otoczeniem, nie drażniąca swoimi kolorami osób w niej przebywających.

Przyszłość przestrzeni szkolnej

„Przestrzeń budynków szkolnych powinna być dobrze doświetlona światłem naturalnym. Przestronna, komfortowa, przytulna. Powinna odpowiadać na różnicowane potrzeby uczniów - ruchu, zabawy, odpoczynku, spotkań z rówieśnikami, aktywnej nauki.”

(Karolina Jastrzębska-Mitzner, trenerka)

„Szkoła powinna być otwarta, aby można było wychodzić na dwór podczas przerw. Kolory na ścianach powinny być przyjazne dla uczniów.”

(Julka, uczennica gimnazjum)

„Przestrzeń szkoły przestanie w przyszłości być stricte placówką oświatową, będzie bardziej otwarta na społeczność [...]Pójście w kierunku krytycznej refleksji nad źródłami wiedzy i inny sposób korzystania z nich niż kumulacyjny, doświadczanie różnych zjawisk poza murami szkoły jako część procesu edukacyjnego, zmiana roli ucznia w środowisku szkolnym. to moim zdaniem trzy kluczowe kierunki przyszłości szkół w Polsce. Przestrzeń szkolna będzie odpowiadać na wyzwania związane z trzema kierunkami zmian.”

(Ewelina Bartosik, trenerka)

„Dzieci powinny się czuć w szkole ważne, że mają coś do powiedzenia temu zagadnieniu odpowiadać powinny strefy przeznaczone do ekspresji dzieci- ściany lub przestawne lekkie elementy, które można swobodnie aranżować [...] Zajęcia powinny mieć możliwość odbywania się w różnych przestrzeniach wykraczających poza rutynę np. również na podwórku, na trawie pod drzewami, a może na poduszkach w bibliotece. Aranżacja sal powinna umożliwiać pracę w małych grupach, stawiać na rozwój miękkich kompetencji: współpracę i wzajemny szacunek zamiast wagi indywidualnego wyniku. Przestrzeń między salami powinna być tak zorganizowana żeby stanowiła swoistą agorę, miejsce w którym dzieci na podobnym etapie rozwoju mogą się spotkać i coś wspólnie robić w czasie wolnym od zajęć- nie powinna być tylko komunikacją.”

(arch. Katarzyna Rokicka-Müller, mamArchitekci)

„Szkoła powinna odwzorowywać zainteresowania uczniów. Jeśli ktoś interesuje się graffiti niech ma miejsce do tego w szkole.”

(Agata, uczennica liceum)

Zespół Fundacji:

Olga Napiontek

Paulina Kowalczyk

Trenerzy i trenerki:

Ewelina Bartosik

Urszula Herbich

Karolina Jastrzębska-Mitzner

Kuba Radzewicz

Stanisław Niemojewski

Specjaliści/specjalistki ds. projektowania:

Ludwika Ignatowicz

Agnieszka Gozdek

Adam Derlatka

Paweł Migut

Zdjęcia użyte w publikacji zostały wykonane przez uczestników i uczestniczki projektu lub pochodzą ze zbiorów własnych Fundacji. Civis Polonus

Dziękujemy za współpracę:

arch. Katarzynie Rokickiej-Müller

arch. Dariuszowi Śmiechowskiemu

arch. Urszuli Szabłowskiej

arch. Pawłowi Pedrycz

arch. Agnieszce Kantor-Kołodziej

Projekt współfinansuje m.st. Warszawa

